

Y. SITALÎN

Kirêkarandî dinya yek bigirin

LÎNÎNÎZIM

MESELEY NÎŞTIMANÎ

Berpeçdaneweyekî hawr'ê mîşkof

û kofalçok û xel'kî tîre

Gor'întî

N. T

1956

Y. SITALÎN

Kirêkaranî dinya yek bigirin

LÎNÎNÎZIM

MESELEY NÎŞTIMANÎ

Berpeçdaneweyekî hawr'ê mîşkof

û kofalçok û xel'kî tire

Gor'înt

N. T

1956

Le wergêr'ewe

Em namilkeyey Sitalin ke kirawe be kur-di le ser tercemey Erebi bergi (11)ey komel'e nûsrawekani Sitalinewe wergirawe kewa erebiyekey le layen Amojgay Markis-nÊgilis-Linin - Sitalinewe amade kirawe, ke ewis Amojgayeke ser be lijney nawendi parti komonisti yekêti Sovyate .

Nameketanim pê geyişt, be tewawî lew komel'e namane eçû ke her lem babetewe lem çend mangey duwayida le hawr'êkani tirewe bom hatûwe. Bel'am min bir'yarim da ke her تنها weramî êwe bidemewe, çunke êwe katêk ke meselekan exene rû ser û boryiş bo wuşekani da enên, û bem core ebine hoy aşkira kirdini baseke. Be rasti êwe le namekantana be corêkîna rast bo çar kirdini mesele eçin. Bel'am ewe basêkî tire wa lêreda qisey lê ekeyin.

Ca ba êste bêyine ser meseleke :

1 . Nasyon⁽¹⁾

Zor demêke markisîste rûsekan tiyori⁽²⁾ taybetî xoyan heye beramber be (Nasyon).

(1) Nasyon : أمة

(2) Tiyori : نظرية

Nasyon be pêy em tiyoriye, komel'e xel'kêki niştécêyew be corêki mêjûyi pêk hatûwe, û le Ser binçiney beşdarbûn le her çuwar nişane binçineyêkeyke xuwareweda peyda bûwe, le ser binçiney yekêti ziman û yekêti zemin û yekêti jiyanî abûri û yekêti pêkhatini giyanî kewa lew siruştaneda der ekewê ke pêy ewit-rê kûltûrî⁽¹⁾ niştimanî. wek aşkiraye em tiyoriye hemû layek le partekemanda danî piya nawe.

Wek le namekanta derkewê, em tiyoriye be natewaw edene qel'em. Le ber ewe pêş-niyartan waye ke çuwar nişanekey Nasyon nisaneyekî pêncemini bixirête ser. Mebestiş-man bûnî dewl'etêki xoyî û ciyawaze. êweş watan danawe ke eger em nişaney pênceme ne bêt nasyon ne hatote bûn û hiç bûnişî bo niye.

(1) Kûltûr' : كولتور

Min pê m waye ew nexşeyey ke êwe be pêş-
niyar eyden be xoy û nişaney tazey pêncemî-
nêwe bo manay (Nasyon) hel'eyeki yekcar
zile, herweha ne be şêweyekî tiyoryane û ne
le barî piraktikî (wata siyasiyewe) etiwanrê
pakaney bo bikrê .

Be pê nexşeketan ebê lenha dan bew
nasyonaneda binêyin ke wa dewl'etî xoyî û
ciyawazyan heye le xel'qî tir, ke nasyonin
bel'am hemû nasyone zor lê kirawekan û le
dewl'tî serbexo bê beş kirawekan ebê le rîzi
nasyonekan layan berin, herweha lêkoşanî
nasyone zor lê kirawekan beramber be zor-
dari niştîmanî, û lêkoşanî ge le jêrdestekan be
pêçewaney împiryalizmewe pêwiste le ma-
nay (bizûtnewey niştîmanî) û (bizûtnewey
niştîmanî rizgarixuwazane) ciya bikeynewe.

Bêcge leweş be pê nexşeketan, ebê bir'-
yar bideyin ke :

(A) - Îrlendiye kan nebûne Nasyon Cige paş
damezrandini (dewl'eti Îrlendi serbest) ne
bê, bel'am le pêş ewede nasyonyan pêk ne
ehêna;

(B) - Nerwiciye kan nasyon nebûn ber le
wey Nerwêj le Siwêd Ciya bibêtewe, û ne bû-
ne Nasyon cige paşem ciya bûneweye ne bêt.

(C) - Okraynêkan nasyon nebûn katêk ke
Okranya parçeyek bû le Rûsyay Qeyserî, û
neşbûne Nasyon cige paş ciya bûneweyan ne-
bê le Rûsyay Sovyati le zemanî kor'î Raday
nawendiû ferman rewayî Eskorobadiskida,
Bel'am ser le nuyê le nasyon Çûnewe paş
ewey Cumhûriyete Okrayniye Sovyatiyekeyan
le gel' Cumhûriyete kani tiri Sovyata yek xist
le yekêti Cumhûriyete Soşyaliste kani Sovyata.

Eştuwanrê jimareyekî zor lem core misa-
lane bihênrênewe.

Ca aşkiraye ke nexşeyek em core encame

pir'ûpûçaney lê der biçê, şayani ewe niye ke bibête nexşeyêki zanyari bidrête qel'em.

Nexşeketan le bari piraktikiyewe (wala siyasiyewe) hiç gumani tiya niye ebête hoy pakane kirdin bo zordariy niştimani û Împiryalizmi kewa mil'ozimekani hergiz dan be weda nanên ke nasyone zor lê kirawe beşx-ûrawekan nasyoni rasteqînen, çunke emane dewl'eti niştimani ciyawazyan niye, û way da enên ke em h'al'e heqyan edate dest bo çew sandinewey em nasyonane.

Îtir hiç pêwist nakat ke bil'em nexşeketan ebête hoy beşxini regezperiste borcuwazêkani cumhûriyete sovyatêkeman, ewaney ke hewil' eden bo ewey ispatî biken ke nasyone Sovyatêkan le nasyoni kewtûn paş yekxistinî cumhûriyete Sovyatiye niştimanêkanyan le yekêti Cumhûriyete soşyalistekani Sovyata.

Ewe meseley (dest lê dan) û (çak kirdin) i

tiyori markisyaney Rûsiye le barey Nasyonewe .

Îtir le yek şit bewlawe hiçi tir namênê , ewiş dan piyanane be tiyori markisyaney Rûsida le barey nasyonewe kewa laqe tiyoriyêki rasteqineye .

(2) . Peydabûnî Nasyon û Gor'anyan

Yekêk le hel'e qursekantan eweye ke herdûktan be yek çaw er'wanine hemû ew Nasyonaney ke este hen, û hiç ciyawaziyeki seretayi le beyinyanê nabinin.

Le cihana gelêk Nasyoni ciyawaz hen . asyonî wa hen le dewri raper'înî sermayedarîda gor'anyan be serda hatûwe, katêk ke borcuwazêti ser û guwêlaki derebegi ekutayewe û pert û bil'awiy derebegi le naw ebird, û gişt layeki Nasyoni koekirdewe û be yekêwe elikand . Eme eweye ke nawi

Nasyonî (Nuwê) y be serda bir'awe.

Êwe waezanin ke Nasyon her bûwe û derkewtûwe hetawekû le pêş Sermayedarîda. Bel'am çon ebê derkewtîbê û bûbêt le pêş sermayedarîda, le dewri Derebegîda, katêk ke wul'atan beş beş kirawin be çend Mirnişînêki serbêxoy le yek ciyawazewe ke be şirazey niştîmanîyewe be yekewe bend nekirabûn, bel'kû le ser eweşewe, zor be tundi nefrînyan le pêwistî ew şirazane ekird. Nasyon be pêçewaney qise nar'astekani êwewe hergiz ne bûwe û ne şiyawe bibê le hiç dewrêki pêş sermayedarîda, çunke bajêr'î niştîmanî hêşta ne bûwe, herweha nawçey abûrî û kûltûer'î û niştîmanî ne bûwe, le ber ew hoyaney, ke eşê pert û bil'awîy abûrî mîlletêkî nasraw le naw biba û le hemû niştîmanêkda çend beşêk ko bikatewe, ke hêşta parçe parçeye, ew hoyane hêşta ne hatûne bûn.

Şitêkî diyare ke regezekanî Nasyon ,
mebestîşman le yekêti ziman û zemin û
kûltûr' û hetad ...! le asmanewe ne kewtû-
wete Xuwarewe, bêl'kû bere bere le dewirî
pêş sermayedarîda peyda bûwe. Bel'am em
regezane ew h'ele hêşta le şêwey gerada
bûn, û le çaktirîn doxya çi ne bûn cige
seretayek ne bêt bo damezrandinî Nasyon,
wata tuwanay damezrandînî le paşe rojda
le katî peyda bûnî zurûfî guncawî nas-
rawda. em tuwanayeş ne bûwe şitêkî ras-
teqîne cige le dewirî raper'înî sermayedarî
û bajêr'e niştîmanêkey û nawçe abûrî û
kû 'tûr êkanya ne bêt.

Ca bem boneyewe pêwiste le serman
destêk rabikêşîn bo wuşe berizekanî Linin
le barey meseley peydabûnî Nasyonekan-
ewe, ke le namilkey nawbirawya be(ewan e
hawr'êy gel nîn) û çon le gel' soşyaliste

dimokratiyekanda ecengên? basi kirdûwe,
Linin le Kati demeteqê kirdinya le gel
Mixayiloviskî gelperist, ke pêy wabûwe pey-
dabûni peywendî niştîmanî û yekêti nişti-
manî encamî gor'anî peywendî hozayeliye,
emey xuwarewey gulûwe :

« kewate, peywendîye niştîmanîyekan
dirêjbûnewe û peresendîni peywendîye
hozayetiyeکانin! Aşkiraye kak Mixayilviskî
barî serincî xoy beramber be mêjûy komel'
lew çiroke minal'aneyewe wer egirê kewa
qutabîyekan be deriz ey xuwênin. mêjûy
komel', be pêy em birûbawer'e bê ser û
pêye, be kurtî eweye ke her le seretawe xê-
zan bûwe, ke xêzanîş şaney hemû kome-
l'êke ... paşan xêzan geşey kirdûwe, be
xeyal'î ew, û bûwe be hoz, bel'am ke hoz
geşey kirdûwê bûwe be dewl'et . Ca eger
kak Mixayiloviskî be fizêkewe em gir'gal'e

minal'aneye bil'êtewe diyare ewe çi
niye cige bel'geyek ne bê, le pal' gelêk
bel'gey tira, bo ewey ke hiç core zanistîyeki
niye tenanet le barey beserhatî mêmûy
Rûsyawe. Xo eger bitwanrê qise le nawçey
hozayeti bikirê le rûsyay kona, hiç gumani
tiya niye ke em peywendîye hozayetiyanê
nebûwe hetawekû le sedekani nawer'as-
tişda, wata le dewlî selleneti Moskoda,
manay eweş waye ke dewl'et le ser binçîney
yekêtiyek durust bûwe ke hergîz hozayeti
ne bûwe, bel'kî şilêkî naw Xoyî bûwe,
wata mil'ikdare gewrekan û muleweli kil'i-
sekan rencberyan le gişt layek wer egirt,
û ew meşaiyataneş ke wa bem core pêk
hatibû yekêtiyekî zeminyaney rût bû. Le
gel' eweşda ne egunca lew dewreda bas le
peywendî niştîmanî bikirê be manay taybetî
wuşe, çünke dewl'et beş beş bû bû bo çend

parçe zewiyek, bigre helawekû hendê car,
 bo çend mîrnişînêki le yek ciya kewa her
 yeke şuwênnewarêki zindûy h'ukmi xoyi
 pêşû û siruştî h'ukmi idari pêwe diyar bû,
 hendê car be leşkiri taybeliyekeyewê (Bo-
 yare naw xoyiyekan be leşkiritaybeli xoya-
 newe eçûne şer), û sinûri gûmîrgî xoyan
 hebû û herweha. Meger dewrî taze bil'êt le
 mējûy Rûsya (ewiş le nîzikey sedey hevde-
 minewe) kewa be çeşînêki rast hemû em-
 qel'emr'ew û zewî û mîrnişînanane çûne naw
 yek çûne naw yekêki rasleqîne û bûne laqe
 yekêk. Em çûne naw yekeş sebareî be pey-
 wendi hozayeti nebû cenabî kak Mixaylo-
 viskî, hatawûkû sebareî be dirêjbûnewe û
 peresendiniş nebû, bel'kû sebareî be al'ûgo-
 r'î rû le ziyadî şitûmek bû le beynî em-
 qel'emr'ewaneda, û ziydbûnî le ser xoy hê-
 nan û birdinî kûtal' û reg da kutanî bajêr'î

naw xoyi piçkole bû le bajêr'êki taqûtenha-
da bo gişt Rûsya û le her ewey ar'astekerani
em royîştine û dest be sera giranî bazirgane
sermayedarekan bûn, diyare damezrandinî
em peywendîye niştîmanîyane le damezra-
ndinî peywendî borcuwazî bew lawe hîçî tir-
ne bû». «temaşay Berg . 1. la. 72 - 73 Bike»

Ewe bû meseley peydabûnî ewey pêy-
ewitrê Nasyonî (Nuwê).

Borcuwazêti û parte regezperistekani heta
êsteş lem dewireda her hêzi pêşr'ewî serki-
rdeyi em nasyonane bû. Bela'm peyjey çî-
nayeti le nawi Nasyona bo pêkhênani yekê-
ti Nasyon, û firawan kirdinî zewî le layen
Nasyone we le rêgey dagîr kirdinî zewî na-
niştîmanî, û bawer'nebûn û qineberayeti
berember be Nasyonanî begane, û demkut
kirdinî kemayeliye nelewayetêykan, û yek

girtini le bereyekda le gel' Impiryalizim ,
ewe ebête xoraki mêşki û komel'ayeti û
siyasi em Nasyonane.

Em çeşine nasyonane ebê be'corêk riz bik-
rên wek nasyonane borcuwazi lewaneş we-
kû nasyoni Ferensi û İnglizi û Îtali û nasy-
oni Emerikay jûrû û gelêk nasyoni tir kewa
lewane eçin. û le rengi ewane nasyoni Rûsi
û Okrani û Teteri û Ermenî û Corci û gelêk
nasyoni tiri Rûsya ke wexti xoy nasyoni
Borcuwazi bûn ber le wey diktatori proli-
tarya cêgir bibê û rîjimi sovyati le wul'ate-
kemana regdabikutê,

Aşkiraye ke çarenûsi em nasyonane bes-
tirawe be çarenûsi sermayedariyewe, ma-
nay waye le gel' rûxani sermayedariebê
em nasyonane le ser şano ne mênin.

Namîlkekey Sitalin Markisizim û meseley
niştimani em nasyone borcuwazyane egrête

ber çaw katêk el'ê : « Nasyon lenha wule-
yekî mêjûyi niye, bel'kû wuleyekî mêjû-
yiye bo dewrêki nasraw ewîş dewrî serma-
yedarî rû le berziye ». û « Çarenûsî bizûtine-
wey niştîmanî, be xoy û derûne borcuwa-
zêkeyewe, be wêneyekî suruşti bestrawe
be çarenûsî borcuwazêliyewe » . û rûxanî
duwayî bizûtinewey niştîmanî naye le dî
cige le gel' rûxanî borcuwazêti ne bê » û
« aştî bin best nabê be tewawî cige le dinyay
soşyalizîma ne bî ».

Eweye meseley nasyone borcuwazêkan.

Bel'am hendê nasyonî tiriş hen le ciha-
na. Ewaneş Nasyone tazekani sovyatin ,
kewa berew gor'an û pégeyiştin er'on le
ser binçiney nasyone borcuwazê konekan,
paş rûxanî sermayedarî le rûsyada, û paş
derkêşanî rişey borcuwazêti û parte regez-
peristekani, û paş cêgîrbûnî rijîmî sovyatî.

Çini kirêkar û parte Îternasyona-
 listekey⁽¹⁾ ew dû hêze pêk dênin kewa em
 nasyone lazane be yekewe elikênê û pêş-
 ewiyan ekat. Şuwênewari⁽²⁾ giyanî û kome-
 l'ayeti û siyasi em nasyonane : yekgirtini
 çini kirêkar û cûtyare zeh'melkêşekani naw
 nasyone bo rişekêşkirdini sermayedari be
 nawi damezirandini soşyalizimi serkewtû-
 ewe paşan le naw birdini şuwênewari zor-
 dari niştimaniye be nawi çunyeki û gor'a-
 ni nasyonekan û kampanyatiye netawayetiye-
 kanewe gor'anêki serbest, duwayi ne hêş-
 tini paşmawey regezperistiye be nawi cê-
 girkirdini dostayeti le beynî gelana û bin-
 best kirdini internasyonalistiye, paşan
 damezrandini bereyekî yekgirtûwe legel'
 hemû nasyone zor lê kirawe beşxurawe-

(1) Îternasyonalist : امی

(2) Şuwênewar : اثر

kan, bo têkoşan be pêçewaney siyaseti
hel' kutaneser û cengi dagirkirdin, û bo
têkoşan be peçewaney Împiryalizimewe.

Em çêşine nasyonane ebê bew pêye riz
bikrên ke nasyoni soşyalistin.

Em nasyone tazane le ser binçiney nas-
yone borcuwaziye konekan derkewtin û
gor'an le eucami rişekêş kirdini sermaye-
dari û le rêgey ser hel'daneweyan be giya-
nêki soşyalizimiyewe. Kes natuwanê bil'ê
em nasyone soşyalistiyaney êstey yekêti
sovyat, wata nasyoni Rûsi û Okrani û Be-
ler'ûsî û leteri û Başkiri û Ozbeki û Qazaîi
û azirbaycani û corci û ermeni û gelê nas-
yoni tir, ciyawaziyeke binçineyiyan heye
legel' nasyone konekan, wata legel' ew
nas yonaney kewa legel' Borcuwazêtida
danû yan eku'a le Rûsyay kona, û le
yektiriş ciyawazbûn saitir le rûy pekhatini

cınayêti û ruxsarî manewiyewe bê yan le
rûy deskewit û hewil'dani siyasî û komela-
yetiyeçbe ewe basi dû çeşine nasyon bû ke
dewirekanyân her mêjû bû.

Êwe herdûktan Leser em kare pêk nayen,
ewis eweye ke çarenûsi nasyonekan, û lem
meydaneda nasyone borcuwaziye konekan,
bibesitrê be çarenûsi sermayedariyewe.
Herweha herdûktan pêknayen le ser ew
basey ke el'ê be nemanî sermayedari nas-
yone borcuwaziye konekan namênin. Ey
kewate çarenûsi em nasyonane ebê be çiy-
ewe bibesitrê eger be çarenûsi sermayeda-
riyewe ne besitirê? Aye şitêki ewende gira-
ne tê bigeyin ke legel' pêçanewey dewiri
sermayedari ebê dewiri nasyone borcuwa-
zêkaniş ke bêçûy sermayedarin bipêcrête-
we? Aye êwe bir'watan niye ke nasyone
borcuwaziye konekan etwanin bibin û bi-

gor'ên le say sêbêri rijimi sovyati û le say sêberî diktatorî pir'olîtarîda ? le hiçman kem nebû le we ne bê ...

Êwe lewe elîrsin ke nemanî ew nasyona-
ney ke le dewirî sermayedarîda hen şan be
şanî nemanî gişt nasyonekan bê, wala şan
be şanî nemanî hemû nasyonêk bê. boçî, û
be çî bel'geyek? Aye êwe ber'astî ewe naza-
nin ke bécige le nasyone borcuwazêkan
nasyonî tiriş hen, nasyonî soşyalistî wa
ke zor yekdigirtir û zindû tir be corêk legel
hiç nasyonêkî borcuwazî na pêwrên?

Ewe hel'eketane be taybetî, çunke êwe
le nasyonî borcuwazî bewlawe nasyonî tir
na hênine ber çaw, le ber ewe çawtan gelê
kiztir bûwe lewey ke sedeyek be tewawî
bibînin, sedey peydabûnî nasyone soşyali-
stekanî yekêti sovyat ke le ser tepol'kekani

nasyone borcuwazê konekanewe hel'qul'awin.

A Eweye meseleke, çunke nemanî nasyone Borcuwazêkan manai nemanî gişt nasyonekan niye be corêki têkr'ayî, bel'kû manai nemanî nasyone borcuwazêkane û hiçi tir. ca le ser tepol'kekani nasyone borcuwazêkanewe nasyoni tazey soşyalisti hel'equl'ên û egor'ên, zor zor yek digirtir le her nasyonêki borcuwazi to bigiri, çunke ew nasyonane dûrin le nakokî sexiti çinayetiyewe kewe ebête xore bo giyani nasyone borcuwazêkan û çunke deskewti gel ziyatir egirêtebe be corêk le gel'hiç nasyonêki borcuwazida na pêwrê.

3 . Paşerojî nasyonekan û zimane niştimanêkan

Êwe hel'eyeki zor zil eken katêk dewri zal'bûnî soşyalîzim le yek wil'ata û dewri

zal'bûni soşyalizim le sinûrêki cihanîda
 wêk yek edene qel'em, guwaye el'en ke tu-
 wîrî û pêwîstî heye bo ne hêştîni ciyawaz-
 ziye niştîm inêkan û zimîne niştîm inêkan
 û dozînewey taqe zim inêki giştî, nek ten-
 hî le lewîrî zal'bûnî 'soşyalizim le sinûrê-
 kî cihanîda, bel'kû herwehî le dewîrî zal'-
 bûnî soşyalizim le yek wil'ata. Êwe lêreda
 gelêk şîti zor ciyawaz legel' yek têkel' eken
 wata (ne hêştîni zordarî niştîm in!) û (ne
 hêştîni ciyawaziye niştîm inêkan) legel'
 yek têkel' eken, herweha (ne hêştîni sinûrî
 niştîmanî dewlet) û (le naw çûnî nasyone-
 kan) û (çûne naw yek) i nasyonekan lêgel'
 yek têkel' eken.

Her ebê dest rabikêşin bo ewey ke hergîz
 cayîz niye bo Markisîstekan ke em mefhû-
 me le yek neçûwane têkel' biken, çunke le
 layême, le wil'atekemana, zor demeke

zordari niştimani le naw birawe, bel'am
eme hiç ewe na geyenê ke ciyawaziye niş-
timanêkan la birawin, û nasyonekan le
wil'atekemana le nawçûn. Le lay ême, le
wil'atekemana, demêke merizi⁽¹⁾ niştimani
dewil'et le naw birawe û pasewani ser si-
nûr hel'girawe û gûmirig la birawe, legel'
eweşa hiç eme ewe nageyenê ke nasyone-
kan çûne naw yek û zimane niştimanêkan
le nawçûn, û em zimanane gor'awinewe be
taqe yek zimani giştî, her zimanêk bê, bo
hemû nasyonekanman.

Êwe herdûktan razinin lew xutbeyem
ke le danişgay komonisti zeh'metkêşani ro-
jhel'ata dam (le sal'i 1925)da, û le wêda ew
qiseyem be diro xistewe ke el'ê le dewiri
zal'bûni soşyalizimda **le taqe** wil'atêkda, û

(1) meriz : sinûr

bo wêne le wil'atekey xomana, zimane niştimanêkan le naw eçin (Awa!) û nasyonekan eluwênewe û taqe zimanêki giştî der ekewê û şûwênî zimane niştimanêkan egirêtewe.

Êwe pêlan waye em qiseyey min pêçewaney ew base be nawbangey Linine ke el'ê: Amanci soşyalizim tenha ne hêştini let let bûnî mirovayeti niye bo çend dewl'elêk û le naw birdini hemû le yek dûriyek niye le beyini nasyonekan, û tenha nîzik bûnewey nasyonekan niye bel'ê çûne nawayekişyane.

Bêcige leweş pêlan waye qisekem dûbare pêçewaneye legel' basêki tiri Lininda ke el'ê : Le dewirî zal'bûnî soşyalizima **le sinûrêkî cîhanîda** ciyawaziye niştimanêkan û zimane niştimanêkan dest be lenawçûn eken, û le paş em zal'bûne taqe zimanêki giştî cêy em zimane nistimanyane egirêtewe.

Emeş, hawr'êyine be carék na raste, eme
rê hel'e kirdinêki tewawe.

Lemewe ber le serewe wulim cayiz niye
bo markisistekan rûdawî le yek necû têkel'
biken wek «zâl'bûnî soşyalizim le laqe wi-
l'atêkda» û «zâl'bûnî soşyalizim le sinûrêki
ciyhanida» û biyan xene dû tay terazûyek-
ewe. Çünke nabê le birman biçê ke em rû-
dawe le yek neçûwane wênêy pêçewaney
dû dewirî gelêk le yek ciyawazin, nek her
tenha le rûy katewe (ew şiley kewa yekcar
giringe) yek le yektirî ciyawazin. Bel'kû be
mahiyetîş le yek ciyawazin.

Ew şiley kewa hestî bawer' nebûnî nişti-
manî û ciya kirdinewey niştimanî û qine-
berayetî niştimanî û be yekadani niştimanî
ehurûjênê û pişti egirê bê guman core hest
kirdinêki (zig mak) niye be kîney nişti-
manî, bel'kû hewil'danî Împiryalizime bo
milkeç kirdinî nasyonî tir û tirsî em nas-

yonaneye le xeteri bendegeri niştimani .
 hiç gumani tiya niye madam İmpiryali-
 zimi cihani heye diyare ew hewl'e û em ti-
 rse her emênin, le encama bawir' nebûni
 niştimani û ciya kirdinewey niştimani û
 qineberayeti niştimani û be yekadani niş-
 timani herweha emêninewe le zurbey zori
 wil'atekana. Ca aye etwanrê be dil'niyayi
 biwitrê ke zal'bûni soşyalizim û nemani
 İmpiryalizim le taqe wil'atêkda manay ne-
 mani İmpiryalizim û zordari niştimaniye
 le zori wil'atanda? Aşkiraye eme na şe. Be-
 l'am le mewe der ehênirê ke zal'bûni soşya-
 lizim le taqe wil'atêkda egerçi be şeweyeki
 kariger İmpiryalizimi cihani bê hêz eka,
 bel'am ne :urûfi pêwist durust eka û ne eş-
 tuwanê durusti bika bo çûne naw yeki
 nasyonekan û zimane niştimanêkanî dinya
 le taqe yekêki giştiya

Dewri zal'bûnî soşyalizim le sinûrékî cîhanî-
da ci, aye le gel' dewri zal'bûnî soşyalizim le taqe
wil'atêkda, ber le hemû ştek, leweda ke Împiryali-
zim le gişt wil'atanda rişekêş ekirî, û arezûy ser-
şor kirdin be nasyonanî tir nahêl'rê û herweha
metirsî xeterî bendegerî niştimanî le naw ebirê
wek yek, dîsan bawir' nebûnî niştimanî û qînebe-
rayelî niştimanî le binçînewe hel' ekendirê, û
hemû nasyonekan le taqe rijimêkî abûrî soşyalistî
cîhanîda yek exirên, be we zurûfî rasteqîney pê-
wîst peyda ebê bo çûne rawyeki hemû nasyone-
kan bere bere le taqe yekêkda.

Ewe ciyawazî binçîneyî beyinî em dû dewire
bû.

Bel'am ew encamey le me wer egîrê eweye
têkel' kirdinî em dû dewire ciyawaze û xistinyane
naw dû tay terazûyekewe manay be hel'eçûnêkî
gewireye hergîz na bexîşrê. Bam biger'êyînewe
ser wutarekem ke le danîşgay komonîstî zeh-
metkêşanî rojhel'atda dawme, û le bareyewe
wutrawe :

« Le barey peydabûni taqe zimanêkewe qise eken (be wêne kawtiskî) bo gişt mirovayetî û nemanî hemû zimanekanî tir le dewirî soşyalîzima. min zor kem bawir'im bem tiyoriye heye, tiyori taqe zimanêk ke hemwan bigrêtewe. û taqi kirdinewe be hemû harêkda, pişti em tiyoriye nagirê bel'kû be diroy exatewe. heta êste îş û kar be corêk royiştûwe ke şorişî soşyalistî jimarey zimane-kanî kem ne kirdotewe bel'kû ziyadî kirdûn, çunke şoriş be hurûjandini qûl'tirîn rîzî mirovayetî û pal'pêwenanî bo ser şanoy siyasî, bo berengarbûnî jiyanî taze zincîreyekî tewaw lew netewe tazane ra eper'enê kewa lewe pêş hemû nasyonî ne nasiraw bûn yan kem nasiraw bûn. kê bir'way ekirid ke le Rûsyay Qeyserî kona nizîkey penca nasyon û netewe bijî? Bel'am şorşî Oktober kotû zincîrî konî piçir'and û komel'êk lem gel û netewe le bîr ne mawaney pal'pêwe na bo ser şano û jiyanêkî taze û gor' anêkî nuwey kirdin be bera.

Lem pirse⁽¹⁾ wergîrawewe der ekewê ke min

(1) Pirse : 27

beramber xel'qî wek Kawtiskî rast bûmetewe ke hemîşe û heta êstêş fir'î be ser meseley nîştîmanîyewe niye, û le rijîmî gor'anî nasyonekan tê naga û agay lew hêze mezîne niye ke le dewam kirdinî nasyona heye, û tuwanay çûne naw yekî nasyonekan be şîtekî rast ezanê hetawekû le pêş zal' bûnî soşyalizîma be maweyekî dirêj wata le dewirî rijîmî borcuwazê dîmokîratêkana, û be Fîzêkewe be (kirdewey)el'manekana hel'eda katêk ke xel'qî çikya (Bohîmya) yan qût da paşan be şêweyekî zor sexîfane pêy waye ke çikekan bûne Cermen, û çikekan paşerojyan niye wek (Nasyon).

Bêcge leweş lem pîrse wergîrawewe wa der ekewê ke min le wutarekema mebestîm le dewirî zal'bûnî soşyalîzîm ne bûwe le sinûrêkî Cihanîda, bel'kû mebestîm le

dewrî zal' bûnî soşyalizime le taqe wul'atêkda û hîci tir. Lem şuwêneda danim piya nawe, (û êsteş dani piya enê mewe) ke dewirî zal'bûnî soşyalizim le taqe wul'atêkda, zurûfî pêwîst amade nakat bo çûne naw yekî nasyonêkan û zimane niştîmanêkan-yan, û em dewire, be pêçewanewe, nawçeyekî minasib amade ekat bo jîyanewe û geşe kirdinî ew nasyonaney kewa le rabûrdûda çewsawey destî Împiryalizimî Qeyserîyewe, û îmr'o şorişî sovyatî rizgarî kirdûn le çîng zordarî niştîmanî.

Duwayî, lem bende wergirawewe der ekewê ke ewe serinci ew ciyawaziye gewireyetan ne dawê ke le beynî dû dewirî mêjûyî ciyawaza hen, û be pêy ewe le meşzay wutarekey Sitalin ne geyiştûn, û encamî ew hemûweş eweye herdûktan le naw hel'e taybetiyekani xotana rêgetan wan kirdûwe.

Ba bêyine ser basekani Linin le barey le
naw çûn û çûne nawyeki nasyonekanewe
paş zal' bûnî soşyalizim le sinûrêki cihanîda

A eweş yekêke le basekani Linin ke le
wutarêki Lininewe wergirawe be nawi
(şorişî soşyalizim û heqî Nasyonekan le
bir'yari çarenûsa). kewa le sal'î (1916) da
bil'aw kirayewe, û nazanrê sebareî be çî le
namekantana be şêweyeki tewaw werlan
ne girtûwe :

«Amanci soşyalizim her tenha nehêştini
let let bûnî mirovayetî niye bo çend dew-
letêk û le naw birdinî hemû le yek dûrî-
yek niye le beyinî nasyonekana, û le yek
nizik kirdinewey nasyonkanniye, bel'kû
çûne naw yekişyane... û wek çon mirova-
yetî natuwanê biçête dewirî le naw birdinî
çinekanewe cige paş maweyeki îtîlqalî ne
bê ke diktatorêtiy zor lê kiraw eybir'ê, awaş

mirovayeti natuwanê bigate çûne naw yeki nasyonekan, ew çûne naw yekey kewa bûnî bo niye cige paş maweyeki intiqali nebê le rizgar bûnî tewawî hemû nasyone zor lê kirawekan, wata serbestî ciyabûneweyan». «Temaşay k. 1, la. 40 bike».

A ameş basêki tiri Lînine ke ewîştan be tewawî wer negirtûwe.

Madam Ciyawaziye niştimanêkan û ew ciyawaziyaney kewa nasyonekan le yektir hel'awêrê le beyinî gelan û wul'atanda heye - û em ciyawaziyane emênin hetawekû hatine di diktatoreti pirolitarya le sinûrêkî cihanîda bo maweyekî dirêj û zor dirêj - diyare ewey ke yekêti teknîkî Înternasyonalîst gerekêti bo bizûtinewey komonîstaney kirêkaran le gişt wul'atanda ne hêştinî heme renga ciyawaziye niştimanêkan û le naw birdinyan niye «ke eweş le

bari êslemanana wek zinde xew waye». Bel'kû telbîqî sereta binçineyekani komonizime «wata desel'atî sovyatî û diktatorêti pîrolitarya» be şêweyek ke bi'wanrê, le zurûfêki diyari kirawa, em serelayane be corêki rast bigor'rên, û wayan lê bikirê ke le gel' ciyawaziye niştimanêkan û ciyawaziye niştimanêkanî dewl'etêki xoyî biguncê, paşan telbîqî bikirê». «Temaşay k. 25, la, '27 bike».

pêwiste dest rabikêşin bo ewey ke em bende le namilkekey Lîninewey wergirawe ke nawi «nexoşî (çepr'ewî) minal'aneye le komonizima», ke le sal'î 1920 da bil'aw kirawetewe, wata **paş** zal' bûnî şorişî soşyalizim le taqe wul'atêkda, û **paş** zal' bûnî soşyalizim le wul'atekemana.

Lem bende wergirawanewey der ekewê ke Lînin rêy le naw çûnî ciyawazîye niş-

timanêkan û çûne naw yeki nasyonekan
na bestê be dewiri zal' bûnî soşyalizimewe
le taqe yek wul'ata, Bel'kû tenha ey bestê
be dewiri **paş** hatine di diktatorêti pirolî-
tariyewe le sinûrêki cihanîda, wate ey bes-
tê be dewiri zal' bûnî soşyalizimewe le gişt
wul'atanda, katê ke binçinekani abûrî û
soşyalisti cihani da enrê.

Herweha lem bende wergirawanewe der
ekewê ke Lenin hewil'dani ewaney ke cya-
newê rêgey le naw çûnî ciyawaziye nişti-
manêkan bi bestin be dewiri zal' bûnî soş-
yalizimewe le taqe wul'atêkda, wata le wû-
l'atekema, be zinde xew edate qel'em.

Bêcge leweş, lem bende wergirawanewe
wa der ekewê ke Sitalin be tewawî le ser
heq bûwe katêk le wutarekeya ke le daniş-
gay komonîzimi zeh'metkêşani rojhel'at
dawye û tuwanay le naw çûnî ciyawaziye

niştimanêkan û zimane niştimanêkanî be rast ne zaniwe le dewirî zal' bûnî soşyalizima le taqe wul'atêkda, wala le wul'ate kemana. Bel'am êwe be carê le ser na heq bûn ke layengirî şitêktan kirdûwek legel basekey Sitalina dû berey nakokin.

Duwayî lem wergrawanewe der ekewê ke êwe be têkel' kirdinî dû dêwirî ci awaz bo zal' bûnî soşyalizim, le Linin ne ge îştîlî û pêr'ewî Linin tan gêr' kirdûwe le barey mesely niştimanîyewe, encamî emeş eweye ke bê ewey desel'atitan be ser xolana bi bê, be rêgeyekda kewtûnele rê ke hiç mafi be Lininizimewe niye.

Şitêkî rast niye kewa bizanrê nehêştinî Çi-yawaziyê niştimanêkan û le naw çûnî zimane niştimanêkan rastewxo pêk dên paş rûxanî Împiryalizimî cîhanî û be çaw tirûkandinêk û le le rêgey ew şitewe ke etwanri pêy biwitrê der kirdinî merasim le serewe.

Hiç şitêk niye lem bel'aye quristir bê. Çün-
ke hewil 'dan do tuwandinewey nasyon le
rêgey der kirdini merasimewe le serewe û le
rêgey zor lê kirdinewe manay waye piyaw
ebê be bûkeşûşeyek be best impiyalizim-
ewe û manay ser negirtini meseley rizgar-
bûni nasyonekane, û zinde de çal' kirdini
meseley rêkxistini herewez û birayeti bey-
ini nasyonekane, em çeşine'siyasetane ha-
wtay siyaseti tuwandinewey nasyonekane.
Bê guman herdûktan ezan n ke siyaseti tu-
wandinewe be carêk konkiriti markisizi-
mî Lininizim êpi ekatewe, çünke siyasetêki
dujminaneye legel' gel û xuwênexuwêy şo-
rişe, bew pêyey ke siyasetêki kuşindeye.
Bêcige le weş,şitêki Aşkiraye, ke nasyone-
kan û zimane niştimanêkanyan hel'dawêr-
ên be xo ragirtini be enbaze û hêzi meziny-
an le derengar kirdini siyaseti tuwanewe-
da. Turkekan şeyday siyaseti tuwandinew-
en, û pistirini ewanen ke em siyaseteyan be
kar hênawe, ewe bû nasyone. Bel'qanêkan-
yan azarda û le pelûpayan xistin, bel'am le

wuzeyana ne bû qir'yanken, nek her tenha eweş bel'kû na çar bûn be mil keç kirdim û Rûs piristekan le Rûsyay qeyserida û Cermen periste Birûsie El'emanekan kewa çepyan ne bû le turke millet tuwênerewekan, he 'yan kutaye ser nasyoni Pol'oni û le sed sal'ziy-tir eşkenceyan dan, herweha Êrani û Turke millet tunerewekan mawey sedan sal' hel'yan kutaye ser geli Ermeni û Corci û azaryan dan û hewil'yan da bo qir'kirdin-yan, le gel' eweşa neyan tuwani em gelane le naw berin, nek her tenha eweş, bel'kû be pêçewanewe naçar bûn be milkeç kirdin.

Pêwiste hemî em şitane bigirine ber çaw hetawekû be şêweyekî rast eqine rêgey rûdawe çawer'wan kirawekan lêk bideyne-we le bari serincî gor'anî nasyonewe, rastewxo paş rûxanî impiyalizimî Cihanî.

Hel'eye wa bizanin ke yekemîn piley dewirî diktatorêti cihanî pirolitarya ebête serelay le nawçûnî nasyonekan û zimane niştimanêkan, serelay durust kirdinî taqe zimanêkî giştî. Be pêçewanewe, yekemîn

pîlê ke be carêk zordari niştîmanî tiya le
naw ebirê, ebête piley neşûnimay nasyone
çewsawekani peşû û zimane niştîmanêka-
nyan û geşe kirdinyan, û ebête piley çun-
yekî le beyinî nasyonekana, û piley rişekêş
kirdinî kembawirî beyinî nasyonekan, û
piley damezirandin pitew kirdinî peywen-
diye Înternasyonalistekan le beyinî nas-
yonekana.

Tenha le piley dûwemî dewirî diktatorê-
tî cihanî pir'olitarida, û be qed ewendey
ke tape abûriyekî soşyalistî cihanî peyda
ebê, û cêyabûrî sermayedari cihanî egirêt-
ewe, تنها lem pileyeda şitêk der ekewê le
zimani giştî eçê, çunke تنها lem pileyeda
nasyonekan hest be pêwistî bûnî tape zim-
anêkî Înternasyonalistî muştêrek eken le
pal' zimane niştîmanî xoyana, bo asan kir-
dinî amşo kirdin û rayî kirdinî herewêzî

abûri û xuwêndewari û siyasi. Bem core
lem pileyeda zimanê ki Îternasyonalisti
gişti ebê şan be şani zimane niştimanêkan.
Eşê ke le sêretaea taqe nawçeyeki abûri
cihani gişti da ne mezirê bo hemû nasyone-
kan legel' zimanêki gişti, bel'kû çend naw-
çeyeki abûri kişweri da bimezirê bo çend
tireyek nasyoni serbexo, legel' zimanêki
serbexo bo her tireyek lew nasyonane, ten-
ha le encami eweda em nawçane yek egirin
le taqe nawçeyeki gişti Cihanîda bo abûri
soşyalisti legel' taqe zimanêki gişti bo he-
mû nasyonekan.

we le piley dûwemi dewiri diktatorêti
cihani pirolitarida, katê ke rijimi abûri soş-
yalisti cihani binbest ebê be radeyeki kafi,
û soşyblîzim eçête`giyani gelanewe û katêk
gelan be şêweyeki piraktiki iqnai ebin be
çakey zimane giştêke le çaw zimane nişti-

manêkane ew demê ciyawazi niştimaniû zimanekan dest be neman eken, û zimanêki cihani giştî bo hemwan cêgey ewanc egirê.

Ewe be birûbawir'î min wêneyeki teqribî bû bo paşe roji nasyonekan, wêney gor'anî nasyonekan le rêgey çûne naw yekyanewe le paşe roja.

4. Siyasetî partî⁽¹⁾ le meseley îştimanîda

Yekêk le hel'ekantan eweye k êwe wa er'îwanine meseley niştimani nek wek be-şêk le meseley giştî le barey gor'anî kome-l'ayeti û siyasi komel'ewe, ke her bem mesele giştîyewe bestirawe, bel'kû wek şitêki serbexoy berdewam ke be dirêjayî mêjî ne le rewîştîya egor'ê û ne le suruşîya egor'ê gor'anêki binçîneyî. le her ewe eweyke markisistêk ey binê êwe nay binin, wata

(1) Mebestî le parti komonistî yekêlî Sovyate.

nazanin ke meseley niştimani beta ser suruştêki tenhay niye, bel'kû suruştî bizûti-newey niştimani egor'e û pêsipêrrawêkani wek xoy namênê be pêy ciyawazî pilekani gor'anî şoriş.

Ewey be şeweyekî mentiqyane ewe lêk edatewe ew waqiye pir' le daxeye, waqiyî ewey ke êwe bem asaniye çend dewirêki le yek neçû le dewirckani gor'anî şoriş têkel' yek eken û eyan xene beramber yek, hesti pê naken ke gor'anî suruşt û pêsipêrrawî şoriş le pile ciyawazekani gor'ana ebête hoy çend gor'anêki pêwist le suruşt û pêsipêrrawî meseley niştimani, û pê be pêy ewe siyasetî partiş egor'e le meseley niştimanida û le encamda siyasetî parti le meseley niştimanîda, ew siyasetey ke bestirawe be taqe dewirêk le dewirekani gor'anî şorişewe, na tuwanrê be fopizî lem dewire ciya biki-

rêlewe û he ber zor biguwêzirêlewe bo dewirêki tir.

Markisîste Rûsekan be wuçan eger'ane-we ser em seretaye, seretay ewey ke meseley niştîmanî beşêke le meseley giştî le barey gor'anî şorişewe, û meseley niştîmanî le hemû core pilekanî şorişa pêsipêrrawî ciya ciyay xoy heye legel' suruştî şorişa rêk ekewî le hemû demêki mejûyî nasirawda, û pê be pêy ewe siyaselî partiş egor'ê le meseley niştîmanîda.

Le dewirî pêş şer'î cihanî yekema, katêk ke mejû le Rûsyada pal'î be şorişî borcuwazî dimokiratiyewe na be ser şano lew pêyey ke pêsipêrrawî ew demeye, markis-te Rûsekan çar kirdinî meseley niştîmanîyan best be çarenûsî inqilabî dimokiratiyewe le Rûsyada. Partêkeman rûxanî qeyiserêti û rişekêş kirdinî paşmawey derebegî

û bil'aw kirdinewey dîmokrasi 'e wul'atekeda be şeweyekî tewaw, be bastirin çar daye qel'em bo meseley niştimanî, ke bituwanrê bikirê le say sêberî sermaydarîda.

Ewe bû siyasetî partî lem dewireda.

Wutare be nawbangekanî lînin le harey meseley niştimanî ewe eger'êtewe bo em dewire, lew wutarane (çend serincêkî rexinegirane le barey meseley niştimanî ewe). lînin eme xuwarewey tiya el'ê: «.. Min be dil niyayî ewe el'ê ke tenha taqê çarkirdinêk heye bo meseley niştimanî, madem be wêneyekî giştî, tuwanî ewe. heye le dinyay sermaydarîda, û em çarkirdineş bil'awkirdinewey dîmokirasî binc dakutrawe. û bo îspatkirdinî ewe Siwîsra ebênîme pêşewe be wêne ».

(Temaşay k. 17 , la. 150 , bike).

Namîlkekey Sitalfînîş ke nawî (Markisîzim û meseley niştimanî e) her eger'êtewe bo em dewire lewêda tiyatê ke :

«duwa rûxanî bizûtinewey niştimanî nayete dî cige legel' rûxanî borcuwazêlî nebê. Herweha asa-

yiş be tewa wî bin best na bê cige le dinyay soş-
yal zîma ne bê. Bel'am eşê le say sêberî sermaye-
darîda lêkoşanî niştimanî rapêç bikirê bo sinûrî
here kemî û le binçînewe hel bikendirê, û way lê
bikirê here kemtirin ziyan bigeyenê be pir'olîtar-
ya . Bam Siwîsra û Êmerika bikeyin be nimûney
em wêneye. û eweş êbê dimokiraşî le wul'atekeda
bilaw bikirêtewe û tuwanayekî ewto bidirê be
nasîonekan ke be serbestî bigorên».

Le piley dûwemişa wata le dewirî şer'î cîhanî
yekema katê cengî dûr û dirêjî beyinî herdû bere
rêkkewtûwekey Împiryalistekan wuzey le Împir-
yolizimî cîhanî birî, û katêk tengûçel'emey rijîmî
sermayedarî geyişte pope, û katêk wul'ate dagîr-
kirawekan û begel' kewtûwekan hestane ser piyan
bo bizûtinewey rizigarî xuwazane tenîşt çînî kirê-
karewe le (wul'ate xawen musteimerékana» , û
katêk meseley niştimanî geşey kirid û bû be mese-
leyekî niştimani û meselay musteimerat, û katêk
berew yek girtûy çînî kirêkar le wul'ate sermayeda-
re pêşkewtûwekan û gele çewsawekanî wul'ate

musteimerekani wul'ate istilmar kirawekan û begel' kewtûwekan destî kird bewey bibêle hêzêki rasteqîne, û le encamda, katêk m. seley şorişî soşyalistî bû be meseleyeki demûdest, ew kale le tuwanay mârki-siste Rûsekana nema ke be siyaselî dewirî pêşû razi bin, û be pêwistyan zanî be çarkirdini meseley niştîmani û meseley musteimerekan libestî be çarenûsî inqilabî soşyalistewe.

Partî pêy wabû ke çaktirin çar kirdin bo meseley niştîmani û meseley musteimerekan le zurûfî ew h'eleda rûxanî desel'atî sermaye û cêgir kirdini dîktatorêti pirolî-tarya, û der kirdini leşkîrekani impiyali-ste le sinûrî wul'ate musteimerekan û begel' kewtûwekane û dan piyanane be heqî ciyabûnewey em wul'ataneda û demeziran dinî dewl'etî niştîmaniye boyan, û rişekêş

kirdinî dujminayeti niştîmanî û nexmey
regezperisti û behêz kirdinî peywendî in-
ternasyonaliste le beyinî gelîna, û rêkxis-
tîni abûriyeki niştîmanî yekgirtûy muşte-
reke û dameyirandini hereweziyeki bir-
ayaneye le beyinî gelana le ser em binçîne-
ye. ewe bû siyasetî parti lem dewireda.

Em dewireş hêşta her dûr bû le mawe-
keyewe, çunke a ew deme destî pêkirdi bû,
bel'am hiç gumani tiya ne bû kewa lewela
goy huner ebalewe.

Meseley dewirî êstey gor'anî şoriş le wu-
l'atekemanî legel' siyasetî îmr'oy parti eh-
miyetêki taybetî pê edirê.

Êbê destêk ra bikêşirê bo ewey ke wul'a-
tekeman êste derî xistûwe ke taqe wul'atê-
ki amadeye bo rûxanî sermayedari, û her
be rastîş sermayedari rûxandûwe û dikta-
torêti pirolitaryay cêgir kirdûwe.

Û le encamda kelêneke hêşta gewireye ber lewey dîktatorêlî pirolitarya le **sinûrêkî Cîhanîda** bêle di, be waleyekî tir ber lewey sosyalizim le **glîşt wul'atanda** zal' bibê.

Herweha ebê dest rabikêşin bo ewey ke ême, be le naw birdinî desel'atî borcuwazî ke le demêkewe le hel'sûkewitî konî dîmokratîyaney xoy çole derewe, pê sipêrrawî (Bil'aw kirdinewey dimokirasî tewaw le wil'atekema) çar kird û rijimî zordarî niştimanîman le naw bird û çun yekî beyinî nasyonekanman hênaye di le wul'atekema.

Wak derkewtûwe diyare, em çarkirdinane çaktirin hon bo rişekêş kirdinî neşmey regezperistî û qîneberayeti niştimanî, û cêgir kirdinî bawer' le beyinî gelana.

Duwayî ebê destêk ra bikêşin bo ewey ke le naw birdinî zordarî niştimanî bû be hoy

jiyanewey niştîmanî ew nasyonancy kewa le raburdûda zor lê kiraw bûn le wul'atekema, û bû be hoy behêz kirdinî peywendî hawr'êyeli înternasyonalistî le beyinî gelanî wul'atekema û rêkxistinî herewezî le beyinyana le barî damezirandinî soşyalizimewe.

Pêswiste basêki ewe bikeyî ke em nasyonane rastewebûwane wek ew nasyone borcuwaziye konane ne mawnelewe ke borcuwazêti pêşr'ewî ekirdin, bel'kû hemû nasyoni soşyalistî tazen le ser darûperdûy nasyone konekanewe hel'qul'iwin û parti komel'anî xel'qî înternasyonalistî zeh'metkêş pêşr'ewiyan eka.

Sebarete be we parti way be pêwîst zanî ke destî yarmeyetî dirêj bika bo ew nasyonaney ke le wul'atekema jiyawnelewe ta be hemû hêyêkiyanewe bikewine ser pê,

û kul'tûr'i niştimaniyan bikewête û û bi-
gor'ê, le ber ewe qutabixana û şano û gelê
nawîçey kul'tûr'i tir zor eka bo ewey zima-
ni zigmaki tiya bi'aw. bêlewe, paşan dezga
partêkan û nêqabêkan û herewezêkan û
dezga dewl'etêkan û organe abûrêkan eka
be hi gel be wey endamekanî le rol'ey ew
nasyone da enê, paşan hemû mileke nişti-
manêkan û partêkan û sovyatêkan exate jêr
desti xoyewe, û li'aw exate demî ewanewe
ke hewil' eden, serer'ay hemî jimarçyan, bo
tegeredan lem siyasetey partîda.

Emeş manay weye ke partî êste û leme
duwaş piştgiri gor'an û geşe kirdini kul'tû-
r'i niştimani gelani wul'atekeman eka, û
meseley cêgir bûni nasyone soşyaliste taz-
ekanman han eda, û bergiri kirdin bo em
meseleye û parastini le hemû çeşine dujmi-
nêki «Linin» exate esloy xoy.

Le namekantana wa der ekewé éwe bem siyaseley partékeman razi na bin, yekemin hoy eweş eweye éwe nasyone soşyaliste tazekan legel' nasyone borcuwazé korékan tékel' eken û té nageyiştin ke kul'tûr'e niştimanékani nasyone sovyatiye tazekan be xoyan û nawerokyanewe kul'tûr'é soşyalistîn. Û dûwemin, boy eweş, eweye éwe le meselekani Lininima be tundiwe simkol' ekenbim bexşin le bekarbênani em wate naşirineda - û be şeweyeki zor xiraf le meseley niştimani hal'i bûn.

Éwe Serincék biden bam bo em mesele sùkel'eyey xuwarewe bê ; hemûman bas le pêwisti şorişi kul'tûr'i ekeyin le wul'atekema, ca eger le mewqifêki tun û lol'a westayin beramber bem meseleye, û nextêk zimani xoman le çenebazi girtewe, ew h'ele ebê yekemin hengaw binêyin hem rêgeye-

da, wata ber le hemû şitêk ebê xuwêndewarî ser-
etayî be zor bisepênîh be ser hemû hawnîştima-
nekanî wul'atekema be ewey ciyawazî netewa-
yetî tiya bê, paşan xuwêndewarî nawendî. Aşkîra-
ye be bê ewe hiç gor'anêkî kul'tûrî le wul'ateke-
mana rû nada. Îtir way le qise kirdin ehênim le
barey şorişî kul'tûrîyewe. Paşan be bê ewe hiç
raperinêkî rasteqîney pişesazî û kiştûkalîman la
der nakewê herweha wul'atekesman bergirîyeki
ewtoy nabê piştî pê bibestirê.

Bel'am çon etuwanrê ewê pêk bihênrê eger
hatû nîsbetî sedaney ne xuwêndewarekanî wul'a-
tekeman xiraye ber çaw ke hêştê her zor gewire-
ye, û le heeêk nasyonekanî wul'atekema egate
80 - 90 le seda.

Le ber ewe ebê wul'ateke be tor'êkî çir' da bi-
poşîn le qutabxane û her be zimanî ew şuwênane
û mamostay way bo amade keyin ke şarezay zim-
anî ew şuwênane bin .

Le ber ewe p'wîste hemû cîhaze îdarêkan bi-
kirên he hî gel her le partî û neqabîyewe heta
egate cîhazekanî dewl'et û dezga abûrêkan bewey

ke hemû endamekanî le rol'ey ew nasyone da binrên.

Bo eweş ebê rojname û şano û sinema û dezgay kul'tûrî tir bil'aw bikirêtewe be zimanî dayik û bawik.

Eger epîrsin, boçî be zimanî dayik û bawik ? çunke be milwên le komel'ani gel etwanin serkewtinêkî zor bihênine dest le rûy gor'anî kul'tûrî û siyasî û abûrîda tenha be zimanî bawik û dayik, wata be zimanî nîştimanî.

Paş hemû ewaney wulran pêwî waye ke hest kirdin bem base be giranî ne mawetewe ewiş eweye l'înînistekan, diyare eger wîstîyan be l'înînistî bi mêninewe, na bê le meseley nî tîmanîda rêy siyasîetêkî tir bigirin cigê ew siyasete ne bê ke êste le wul'atekewana pêwî ewî ekirê .

Ey wa nîve ?

Kewate bam kotayî be baseke bihênîn Min lam waye weramî hemû pîrsyarekartan û xeyal'ekantanîm dayewe. 18 Mart 1929

**Îtir sil'awî komonîstanem
pêşkeş ekem**

Y. Sitalîn

